

TREKK AV FRANSK PROTESTANTISK MISJON I GÅR OG I DAG

AV BJARNE NOME

I.

Når fransk protestantisme kommer på tale, vil de flestes tanker gå tilbake til hugenottenes fortvilte, men ærefulle historie fra det 16. og 17. århundre, da de kjempet sin heroiske kamp under forfølgelse og dragonader, led sitt martyrium og opplevde en nesten total tilintetgjørelse.

Hvorledes den franske protestantisme etter frigjøringen ved revolusjonen og konkordatet med Napoleon dukket fram fra katakombetilværelsen og vaklende kom på fote igjen, er derimot lite kjent i Norge. Likeledes dens utvikling i det 19. århundre og dens nåværende stilling og innflytelse i Frankrike og videre utover til andre land og folk. Det samme gjelder også for fransk misjonsarbeides vedkommende.

Denne avstand og lite intime kontakt kan skyldes den språklig-kulturelle forskjell mellom det «latinske» Frankrike og det «skandinaviske» Norge. Vårt land har heller ikke som Sverige og Danmark, hvor hugenottene i sin tid grunnla sine eksilkirker, hatt noen mer fortsatt forbindelse med Frankrike, selv om politiske og kulturelle begivenheter som hadde sin opprinnelse i Frankrike, også kom til oss.

Selve forståelsesgrunnlaget er derfor spinklere. Frankrike sett på avstand og som helhet kan synes på den ene siden å være behersket av katolisismen og på den andre siden av revolusjonære og sekulære åndsretninger. Disse to dominerende tendenser har lett for å overskygge den kjensgjerning at protestantisk åndsinnsetning med sine typiske religiøst-nasjonale tradisjoner øver en nesten radioaktiv utstråling og innflytelse på så å si alle samfunnsområder. Uten å overdrive kan det sies at protestantene med sin høye kulturelle standard og dyktighet, og likeledes ofte ved sine moralske egenskaper danner en elite i det franske folk. Det gamle uttrykk: «Honnête comme un huguenot»

(ærlig som en hugenott) har ennå meget av sin valør i behold.¹ Av Frankrikes ca. 40 millioner innbyggere er snautt en million protestanter. Men i forhold til dette lille prosent-tall har de en utrolig posisjon i samfunnslivet.

Denne innflytelse rekker også langt utenfor Frankrikes egne grenser. Ved det åndelige slektskap med de reformerte kirker i Europa og Amerika, som har franskmannen Calvin blant sine åndelige fedre, ligger et realt grunnlag for interkirkelig korrespondanse. De fransk-protestantiske kirker er visstnok med sin spesielle historie bak seg, nasjonalt preget, men er etter sitt vesen i særlig grad internasjonalt og ekumenisk rettet. De har som minoritetskirker med forfølgelser i friskt minne, behov for indre konsolidering og videre tilslutning til en overnasjonal åndelig «blokk».

Allerede tidlig i det ekumeniske arbeid har Frankrike spilt en fremtredende rolle, og franske utsendinger til de store konferenser hadde ofte betrodde verv som ikke sto i forhold til deres kirkers numeriske tyngde.² Dette forhold kan vel skyldes de enkelte medlemmers personlige egenskaper, men må sikkert også tilskrives det franske misjonsarbeids omfang og dets ekumeniske egenart.

I misjonsarbeidet har fransk protestantisme på en tydelig måte vist sitt trossmot og sin livskraft. Det er sagt at franskmannen har «misjonærånden» (l'âme missionnaire) som medfødt karakteregenskap. Er han først blitt overbevist om noe, kan han ikke holde det for seg selv. Han må meddele det videre og om mulig overbevise andre om det samme. Det er således at Frankrike alltid har inntatt og stadig inntar en fremtredende plass i den mektige katolske misjonsbevegelse. Og de franske protestanter har på sin side ikke stått tilbake. Hos dem kan man her kanskje også se en tradisjon fra forfølgelsestiden da hver mann måtte være prest i sitt eget hus. I reformerte kretser har heller aldri apostolatet, kerygmatjenesten vært sterkt bundet til et autoritært embetsbegrep. — Enhver skulle være «misjonær».

Da derfor misjonstankens gjennombrudd til aktiv innsats kom til Frankrike i begynnelsen av forrige århundre, lå der latente muligheter som ble grepet, visstnok med svake hender, men likevel løftet opp og utnyttet med levende tro og oppofrende lidelser, så det førte

blant annet til de strålende resultater man i dag kan konstatere på «Det fransk-evangeliske misjonsselskaps» misjonsmarker. Og det er ikke det eneste misjonsforetagende. De lutherske kirker som ved siden av å ha foreningene for «Parisermissionen» yter også hjelp til norske og amerikanske lutheranere på Madagaskar. Metodister på sin side driver misjon blant kabylene i Algier, og baptister har her misjon samtidig med arbeid blant den spansktalende befolkning. Videre må også nevnes arbeid som har vært i gang i Syria under «Fédération protestante»'s beskyttelse. — Det vi her skulle se litt på blir vesentlig det første og største misjonsselskaps arbeid.

II.

Den misjonsvekkelse, som førte til disse utslag, hadde hatt sin forberedelse fra langt tilbake. Allerede i det 16. århundre, atskillig tid før noe annet protestantisk kirkesamfunn i det hele så sin misjonsplikt,³ satte franske protestanter misjonsforsøk i gang samtidig med den første franske oversjøiske koloniekspansjon.⁴ Under beskyttelse av den senere protestantiske admiral Coligny, som var Frankrikes første kolonisator og koloniminister, sendtes så tidlig som i 1556 en ekspedisjon til Brasil hvor det fulgte med en del prester for, som det het, å føre de ville til kunnskap om frelsen». Selve misjonsforetagendet mislyktes ved at lederen, Villegagnon, sviktet og forrådte sine venner, anerkjente katolisismen og forfulgte protestantene, så disse hadde å velge enten martyriet eller flukten hjem til Frankrike og Sveits.

Men både denne og andre misjonsforsøk ble ikke helt uten spor hos de opprinnelige innbyggere. Således fortelles om en episode fra Floridakysten da en fransk ekspedisjon måtte bevitne sin rette nasjonalitet ved å synge salmer som de innfødte hadde lært av hugenotter som tidligere hadde vært der, men siden var blitt fordrevet av spaniere.⁵

Brasilekspedisjonen har også rent misjonsteoretisk en egen interesse derved at den så tidlig satte misjonstanken ut i praksis. Den har muligens vært med på å slå en bresje i den mur av uklarhet som for samtiden og ettertiden har hersket omkring reformatorenes syn på kristenhetens misjonsplikt. Det så ut som om Luther ble hengende

i defineringen av hedningene som ulydige og frafalne, og Calvin i fikseringen av apostlenes oppgave mer til Jerusalem enn «til jordens ender». ⁶ En av Brasilekspedisjonens deltakere, den senere prest Jean de Lery har skrevet en bok om reisen, ⁷ hvor det ser ut som han alluderer til reformatorenes tanker idet han sier: «Uten på noen måte å ville stadfeste noe annet siktepunkt for aposteltiden, kan jeg likevel forsikre . . . at jeg har både sett og hørt evangeliet bli forkynt for folk under andre himmelstrøk (antipodes).» ⁸

Om selve misjonsforsøkets mulige resultater sier han: «Jeg er imidlertid av den mening at dersom Villegagnon ikke hadde reist seg imot den reformerte religion, og dersom vi hadde blitt litt lengre i landet, da hadde man kunnet tiltrekke og vinne noen av dem (de innfødte) for Jesus Kristus.» ⁹

Denne de Lery's bok sammen med andre beretninger om forskjellige koloni- og misjonsforsøk ¹⁰ har etterlatt seg minner hos de franske protestanter og forberedt misjonstankens fulle gjennombrudd tre hundre år senere. De innestengte hugenotter hadde tross alt atskillig forbindelse med utenverdenen. Således røper presten Drelin-court ¹¹ kjennskap til nederlandsk og engelsk misjon. Senere hadde Camisardene ¹² som kjente til galeislavelivet i forskjellige farvann, blant sine salmer følgende strofe:

«Faut båtir des temples au Levant,
Et même dedans l'Occident,
Et dans la Barbarie,
Et dedans la Turquie,
Prêcher dans les Isles,
Venez-y comme ambassadeurs». ¹³

Men denne første kolonimisjon ble det altså satt en stopper for. Admiral Coligny var blant de mange som ble myrdet Bartolomeusnatten 1572. I 1627 forbød Richelieu protestanter å tre inn i handelskompaniene og fratok dem delvis statsrett i koloniene. Det endelige punktum ble satt i 1685 ved det Nantiske edikts opphevelse og ved de grusomme forfølgelser som Ludvig den 14. satte i gang.

III.

Men da så frigjøringens dag endelig opprant for protestantene, først ved toleranseediktet av 1787, så ved den religiøse anerkjennelse i 1791, og endelig ved statsanerkjent kirkelig likeberettigelse under Napoleon i 1802, skulle en tro at kirken hadde annet å tenke på enn ytre misjon.

Og det var i virkeligheten meget å bygge opp fra nytt av og ta igjen.¹⁴ Protestantene måtte til og med vennenes til å gå i kirke og til alters. Tidsånden var også imot. Men på tross av en flat rasjonalistisk forkynnelse de første år, skjer en vekkelse som griper store deler av det protestantiske Frankrike. Det er en vekkelse som vel sprang fram som en følge av evangeliets frigivelse. Men den fikk også nøring av engelske metodisters og mähriske brødres forkynnelse. Denne vekkelsen førte til «kjempetiltak» som måtte synes å overstige den gryende kirkens krefter. Således ble i 1819 stiftet «La Société Biblique», i 1822 «La Société des Missions Evangeliques» og i 1829 «La Société pour le Développement de l'Instruction primaire» — Bibelen, evangelisasjonen og skolen — nettopp de viktigste arbeidsmidler i all misjon.

Den gamle misjonstanken fikk ny næring ved de store misjonstiltak som i denne tiden var satt i gang fra de andre protestantiske land i Europa og Amerika.

Den første misjonskomite (forening) ble stiftet i Toulouse i 1820 og andre så dagens lys ikke lenge etter. En samling ble nødvendig. Det førte til at det største franske misjonsselskap «La Société des Missions évangéliques parmi les Peuples non chrétiens» ble dannet den 4. november 1822.

Det er interessant å se på sammensetningen av den konstituerende komite. Blant de 29 medlemmer var en tredjedel utlendinger, og mange forskjellige konfesjoner var representert. Av deltakerne bør nevnes menn som Baselermisjonens inspektør Blumhardt, den amerikanske forretningsmann Wilder, den fransk-lutherske prest Goepf og den fransk-reformerte prest Frédéric Monod og dessuten den engelske presten Marc Wilks. Denne sammensetning viser tydelig nok selskapets internasjonale og interkonfesjonelle karakter. Misjonens første president ble hollenderen admiral grev Verhuell som siden ble

etterfulgt av en sveitser. Legfolks deltakelse under stiftelsen og siden i misjonen har vært stor som en naturlig konsekvens av de synodal-presbyterianske prinsipper kalvinske protestanter alltid har hatt.

Selskapet ble stiftet i Paris og har siden hatt sitt sete der, så det i alminnelighet blir kalt for «La Société des Missions évangéliques de Paris».

Pariserselskapets første oppgave var å gjøre foretagendet kjent, og å få organisert blant så mange protestanter som mulig faste månedlige bønnemøter for misjonens sak. Det man søkte var altså bare en åndelig tilslutning og støtte. Det ble trykt og sendt ut brosjyrer til alle protestantiske provinser i Frankrike, Alsace og Sveits, og til Tyskland og engelsktalende land. Denne propaganda førte til, sammen med utgivelse av et misjonsblad: «Bulletin» 1823, som ble erstattet av «Journal des Missions évangéliques» i 1826, at det ble stiftet hjelpekomiteer (foreninger). I 1828 var det 149 sådanne i Frankrike, 9 i Sveits, 7 i Tyskland, 1 i Holland og 2 i Piemont (Italia).

Det internasjonale preg har selskapet for øvrig også i dag, slik at i 1947 kom hele 43,3 pst. av inntektene fra utlandet. Også i misjonærstabens nasjonale sammensetning ser en dette forhold, idet det av selskapets 291 misjonærer i 1948 var 200 franske og 91 utlendinger (sveitsere, valdensere og andre).¹⁵

Når det gjelder det interkonfesjonelle forholdet og problemet «misjon og kirke», har misjonskomiteen av 8. juli 1914 kommet med en bemerkelsesverdig formulering:¹⁶ «Utbredelsen av evangeliet er selskapets eneste «raison d'être». Vårt selskap har aldri villet og har aldri vært en enkelt kirkes eller flere kirkers arbeid. Det er heller ikke hverken noen slags kirke ved siden av de andre, eller en kirke som setter seg over de andre ved mer eller mindre direkte å søke sammenblanding av dem. Det er en sammenslutning (association) av alle (enkelte) reformerte, lutheranere, metodister, baptister og medlemmer av frie kirker, som ønsker å samles i evangeliets felles-ånd (l'esprit de l'Alliance évangélique) utenfor og over alle kirkelige murer, for å forkynne evangeliet for hedningene.» — Denne redaksjon som kom ca. et århundre etter selskapets stiftelse er bare en nærmere utredning av grunnreglenes paragraf 1 som sier at selskapet «har som

eneste mål å utbre evangeliet blant hedningene og andre ikke-kristne folk». ¹⁷

Parisermisjonen er altså i sin opprinnelse, sitt vesen og sin utforming en typisk «alliansemisjon». Denne allianseinnstilling har vært både dens styrke og dens svakhet. Uten sin interkonfesjonalisme er det et spørsmål om fransk misjonsarbeid hadde hatt det omfang som det har i dag. De åndelige og økonomiske ressurser i de enkelte denominasjoner i Frankrike alene hadde ikke maktet det samme hver for seg. — Uten sin ekumeniske innstilling hadde utvekslingen med utenlandske protestanter heller neppe vært så rik.

På misjonsmarken har selskapets kirkelige vidsyn gjort det mulig å overta så «noenlunde smertefritt» andre misjoners arbeid, som for eksempel på Tahiti, Madagaskar og i Kamerun. Det franske misjonsselskap har alltid vært disponert for intermisjonært samarbeid.

At imidlertid misjonsselskapet, ifølge sin erklæring av 1914 «ikke er en eller flere kirkers arbeid», kan bare forsvares når det tenkes på selskapets forretningsmessige og administrative ordning. — Skal det derimot bety at misjonens oppgave som åndelig funksjon atskilles fra «kirken» som sådan, vil det være å berøve denne en av dens Gudgitte plikter.

Og når selskapet begrenser sin «raison d'être» og oppgave alene til å utbre evangeliet, uten å presisere grunnleggelsen av menigheten, kirken på misjonsmarken, er det en betenkelig forenkling av misjonens arbeidsmidler og motiver. — Så vel misjonens subjekt som dens objekt savner derved klarhet.

Nå må denne formulering skyldes de kår misjonene i sin tid ble født under i misjonslandene, og de spesielle forhold på misjonsmarkene misjonærene ble stillet overfor i pionertiden.

Med historisk nødvendighet har misjonsarbeidet i praksis også for Parisermisjonen ført til grunnleggelsen av «innfødte kirker». Og med «kirkens» grunnleggelse har så den misjonsteoretiske utforming fulgt etter. I den protestantiske avis «Reforme» av 5. februar 1949 skriver Tahiti-misjonæren M. Leenhardt følgende: «Vil det si at misjonen fødes og vokser utenfor kirken? Det forbyde Gud! — Den er tvert imot en av dens strukturmessige elementer. Kirken har i dag

forstått dette. Teologene søker å finne en plass for misjonen i sine systemer.»

Selskapets generalsekretær Emile Schloesing sier angående misjonens oppgaver: «Å reise en ung kirke var sikkert ikke misjonærenes hensikt på pionerstadiet . . . Om misjonærene hadde en klar oppfatning av frelsen, så hadde de et vagt begrep om «kirken». De reiste ut for å omvende den enkelte. Men det er nå lenge siden man forsto at den rette misjonspolitik var å grunnlegge de unge kirkene . . .»¹⁸

Selv om Parisermisjonen har forbeholdt seg retten til fritt å kunne organisere sine unge kirker uten slavisk kopiering av hjemmekirkenes ordning, har påvirkning fra disse naturlig gjort seg gjeldende.

Det viser seg således at selv med en energisk erklæring om selskapets utenforkirkelighet og interkonfesjonalisme, har de unge kirkene på dets felter som oftest fått en så vel dogmatisk-kristelig som kirkeleg-administrativ utforming som er blitt sterkt preget av selskapets dominerende kirkesamfunn — nemlig det kalvinsk-reformerte.¹⁹

Det må antas at de eksisterende tros- og interessemotsetninger opp gjennom tiden ikke alltid har virket påskynnende på utviklingen.

Men på tross av at særinteresser har måttet bli ofret på felleskapets alter, kan Parisermisjonen i dag fremvise rike frukter av arbeidet i Afrika, på Stillehavsoyene og på Madagaskar.

IV.

Parisermisjonens første misjonsmark kom til å bli i Basutoland — mellom Oranjeristaten, Natal og Kapstaden.²⁰ I motsetning til de andre imperialistiske lands misjoner på den tiden, ble ikke franskmennene ledet til å ta opp arbeid på noen av sine tidligere kolonier. De første misjonærene, P. Lemue, I. Bisseux og S. Rolland ble i 1829 sendt til Kapstaden for om mulig ved hjelp av hugenottiske flyktninger som hadde slått seg ned her, å finne et passelig område å arbeide på. Det begynte med et forsøk i Baharutsiland. Men ved en engelsk legemisjonær, Dr. Phillips' formidling, kom man i kontakt med Moses, høvdingen for basutofolket, som ønsket å ha noen «fredens menn» til å hjelpe land og folk på fote etter ødeleggende stamme-kriger og boernes overgrep. I 1833 kom franskmennene, forsterket

med tre nye misjonærer til Basutoland og grunnla den første stasjon i Morija.

Basutomisjonen har en særlig interesse derved at den førte til så strålende resultater både kristelig-kirkelig og rent sosialt. Basutofolket som i 1833 var en liten stamme på vel 40 000 innbyggere, teller i dag et folk på ca. 650 000. Denne lykkelige lagnad kan blant annet, ved siden av dyktige engelske guvernører, som for eksempel Sir George Grey, som forsto å forberede folkets selvstendigjørelse under den britiske krones protektorat (1868), tilskrives den franske misjons heldige og kloke innsats.²¹

Man kan så spørre hva denne innsats besto i og hvorledes den ble organisert. Svaret blir ganske enkelt at det var en kristen innsats hvor evangeliets nyskapende krefter ble tatt i bruk og avpasset de givne forhold til å grunnlegge en «innfødt kirke». De franske misjonærer hadde ikke på denne tid misjonsmetodiske tradisjoner bak seg, som for eksempel den katolske misjon i sine «Monita Secreta».²²

I store trekk har basutomisjonen spilt samme rolle for det franske misjonsselskap som den katolske misjon i Indo-China fra det 17. århundre for propagandakontoret i Roma.

Misjonærene måtte ta seg fram som de best kunne. Derfor gikk det ikke med stormskritt. De måtte sette seg ned og lære de innfødtes språk; oversette bibeldeler og lage lærebøker for de innfødte og lære disse rent elementære kunnskaper. For «kirkens» organiske liv ble gitt en del regler og bud. Basutofolket som selv var legallistisk anlagt, godtok disse og oppmuntret endog til å supplere dem, slik at det nesten ble for rigoristisk, noe som lengre ute i utviklingen tvang misjonærene til større forsiktighet.²³

Før man torde sette innfødte prester i arbeid, måtte deres økonomiske underhold sikres. Dette førte til opprettelsen av en sentralkasse som kirkene skulle ha ansvaret for. Forhandlingene om dette førte til samling av de spredte menigheter. Det var således dannelsen av en felleskasse som viste nødvendigheten av kirkens enhet. Det ble på en måte slik at med den økonomiske enhet fulgte kirkens åndelige fellesskap.

Etter hvert som den økonomiske og åndelige evnen vokste hos de innfødte, ble tyngdepunktet for ledelsen mer og mer flyttet over på

disse. Misjonærene innså at de selv etter hvert måtte forsvinne og de innfødte ta plassen.

Men det viste seg at det kunne ikke gå så fort som tenkt. Prestene hadde bruk for råd, og deres kasser og regnskap måtte kontrolleres — noe som den «eldre bror» naturlig kunne hjelpe til med. — Fra først av å ha hatt misjonærkonferenser som øverste instans, fikk man en blandet konferens av hvite og innfødte (Seboka), hvor de siste er i flertall og stadig blir representert i voksende antall; for tiden i forholdet 6 til 2.²⁴

Basutomisjonens område er delt i 10 divisjoner som kalles «Presbyterier». Alle småkirker og stasjoner innenfor presbyteriets område er underlagt en president som enten kan være hvit eller innfødt. Det ble således en presbyteriansk-synodal kirkeordning den franske misjon organiserte her på sin første misjonsmark, et system som i store trekk er overtatt fra hjemlandet og som med enkelte modifikasjoner går igjen på de fleste av deres marker.

Arbeidsmidlene var ved siden av evangeliseringen og konstitueringen av kirken, i første rekke skolearbeidet med alminnelig småskole opp til lærerskole, dessuten bibelskole og presteskole. Og på industri-skoler og husholdningsskoler ble gitt praktisk opplæring. At misjonen rent sosialt fikk slik virkning, må tilskrives denne grunnleggende undervisning. — Hospitals- og barmhjertighetsarbeidet har alltid gått hånd i hånd med det andre.

Dessuten har litteraturvirksomhet med bibeloversettelse og trykning av bøker og blad på eget trykkeri, hatt betydning endog langt utenfor Basutolands egne grenser.

Nå kan man i dag si at dette er alt kjente og prøvde arbeidsmidler i nesten alle misjoner. Det er så. Men for Parisermisjonen var det epokegjørende. Det gikk etter hvert tradisjon i erfaringene og det stabiliseres brukbare metoder for misjonen også andre steder.

Fra basutofolket dro den kjente misjonær Coillard med innfødte evangelister og grunnla et nytt misjonsarbeid i Sambesi; en prestasjon som vel må tas som et uttrykk for basutomisjonens åndelige over-skudd.²⁵

Misjonsmarken har i dag 53 misjonærer og 242 innfødte prester og katekister, dessuten hele 907 lærere for ca. 47 000 skoleelever.

Blant basutomisjonens misjonærpersonligheter må nevnes Eugène Casalis, som siden en tid også var selskapets generalsekretær.²⁶

Etter denne mer typologiske behandling av den første misjonsmarken, skal her nevnes ganske kort og summarisk de andre feltene.

I 1863 ble arbeidet tatt opp i Senegal,²⁷ som svar på oppfordring fra den franske administrasjon. Det harde klimaet har lagt mange misjonærer i graven og gjentatt stanset arbeidet. Det eneste som i dag er igjen av tidligere virksomhet er en kirke for franske i Dakar. For tiden er to misjonærer stasjonert der. Den ene av dem, Mr. J. Keller er samtidig sekretær for «Fédération des Missions protestantes en Afrique Occidentale Française». Denne føderasjon er et fellesorgan for alle protestantiske misjoner som virker i Fransk Vest-Afrika. Det veldige landområde er delt mellom misjonene fra de forskjellige land som kom de franske til hjelp etter at Saint-Germain traktaten av 1919 ga bedre arbeidskår for utenlandske selskaper.²⁸

Parisermisjonen ble i 1863 også kalt til en annen koloni, nemlig Tahiti og de Polinesiske øyer. Her hadde Londonermisjonen hatt arbeid fra 1795, men måtte på grunn av politiske forhold og ved franske administratorers uvilje forlate øyene og tilkalle de franskes hjelp for å redde arbeidet. Den innfødte kirken er kommet langt i den åndelige og økonomiske selvhjelp. Der er for tiden 21 misjonærer og 44 innfødte kirkelige arbeidere.²⁹

I Stillehavet har Parisermisjonen også arbeidsfelt i Ny Kaledonia og på Selskapsøyene siden 1891. Også denne misjonen ble overtatt etter londonerne. På disse øyene har de innfødtes misjonsinnsats spilt en stor rolle. De har nylig dannet en «Association des indigènes calédoniens et loyaltiens français». For tiden er 12 misjonærer i virksomhet.³⁰

Samtidig som misjonen i Stillehavet nevnes, bør også Madagaskarmisjonen behandles.³¹ Denne misjon er for norske lesere så kjent at her blant annet bare skal understrekes den uvurderlige hjelp Parisermisjonen ytet de protestantiske misjoner ved å komme som en motvekt mot den usmakelige jesuitiske propaganda med slagordet: «Protestantisk vil si engelsk. Katolsk vil si fransk.» Den franske misjon overtok også her et stort arbeid etter Londonermisjonen, og har

særlig i skolearbeidet gjort en stor innsats. — Selskapet har i dag 55 misjonærer hvorav 16 nye er kommet ut i 1948. Man har 372 prester og evangelister. Fra 1913 har man på øya hatt intermisjonær konferens, hvor alle protestantiske misjonsselskaper er representert (unntagen den anglikanske misjon).

For å komme tilbake til Afrika huskes at misjonen i Sambesi ble grunnlagt av Coillard. Det skjedde i 1885. Sambesi har vært en forholdsvis hard mark med ødeleggende klima og folkelige motsetninger. Men feltet er et av de større den franske misjonen har, med 35 misjonærer, hvorav 14 ble sendt ut i 1945. Dessuten har man 55 innfødte prester. Skolearbeidet har alltid stått høyt. For tiden er der 253 innfødte lærere.³²

I Gabon ble arbeidet etter amerikanske presbyterianere overtatt av Parisermisjonen 1892. På denne mark har man kjempet i et drepende klima og mange misjonærer har måttet bukke under eller forlate landet. Blant vanskeligheter har vært de folkelige motsetninger og forskyvninger. Det har hindret kontinuitetsvirkningen av arbeidet. For tiden har misjonen 49 misjonærer og 324 innfødte kirkelige arbeidere.³³

Etter forrige verdenskrig ble Parisermisjonen kalt til Kamerun for å hjelpe utenlandske misjoner, særlig tyske, da landet ble fransk mandatområde. Her måtte de i 1917 overta arbeidet etter baptister fra Berlin og London; etter Baselermisjonen og amerikanske presbyterianere. Det var store og tunge byrder som ble lagt på franskmennene i en vanskelig tid. Misjonen har i dag 49 misjonærer og 844 innfødte prester og evangelister. Skolevirksomheten er omfattende. I Fransk Kamerun er mange utenlandske misjoner i arbeid, blant andre «Det norske misjonsselskap». Også her eksisterer et godt intermisjonært forhold. Selv med store konfesjonelle motsetninger er det tanken, med tiden, å forene alle til «L'Eglise de l'Afrique Equatoriale».³⁴

Endelig i 1929 fikk misjonen den siste misjonsmark i Togo, hvor den overtok etter Bremen-misjonen. Her er for tiden 14 misjonærer og 25 innfødte prester i arbeid.³⁵

V.

Som man ser er det et imponerende arbeid «La Société des Missions évangéliques de Paris» har ansvaret for. Med det arbeid man har i gang, ligger budsjettet på et lavmål. Selskapet har hatt mange kriser da det har måttet sette tæring etter næring.³⁶ Etter siste verdenskrig har misjonen måtte lide sammen med Frankrike som helhet under den stadig vedvarende pengekrise. Selskapet har de siste år hatt underskudd og har fått hjelp blant annet fra Verdensmisjonsrådet. Det diskuteres mann og mann imellom om misjonsforeningene kan påta seg større løft enn hittil. Hvis ikke er det et spørsmål om det vil føre til reduksjon av arbeidet.

Rekrutteringen av nye misjonærer har etter krigen vært relativt god. Der er blant de unge en våknende sans for kirkens misjonsplikt. Behovet for misjonærer er stadig stort. Selskapet utdannet tidligere sine utsendinger på sin egen misjonsskole i Paris. Etter 1928 ble skolen lagt om, så den er blitt en «Ecole de technique et d'application missionnaire». Det vil si at de vordende misjonærer, som er ferdig utdannede teologer, håndverkere, lærere og lærerinner, sykepleiersker og leger får noen måneders kurs i misjonsfag. Disse kurser er blitt avpasset etter elevenes forutsetninger og de krav deres fremtidige gjerning stiller til dem.

Når det gjelder aktuelle problemer på misjonsmarkene og i de unge kirkene, varierer disse meget etter de forskjellige forhold på misjonens spredte felter. Men på tross av denne mangfoldighet er det store fellestrekk som går igjen fra Stillehavsoyene til Madagaskar og Afrika. Dette gjelder da særlig den omformningsprosess som de fargete folkene gjennomlever i dag. Det er vestens teknikk, sivilisasjon, kultur, moral og religion som velter inn over de fargete folkenes tidligere filosofi, livsformer og institusjoner, og holder på å skape noe nytt. Likhets- og frihetskravet og diskusjonen om menneskerettighetene er blitt selvfølgeligheter for de fargete folk. Men forståelsesgrunnlaget og bedømmelsen av problemene er for dem helt annerledes enn for vestens folk. Kommunisme og nasjonalisme har sin beste grobunn i rasismen.

Da disse ting er felles situasjoner som alle misjoner er stilt overfor og må innrette vurdering og metoder etter, skal her bare antydes

den spesielle stilling som fransk misjon kommer i på sine lands koloni- og mandatområder.

Er den innfødtes varhet overfor den hvite mann stor i sin alminnelighet, må den naturlig bli enda mer aksentuert overfor representanter for den herskende nasjon. Skal derfor arbeidet lykkes, trenges i særlig grad forståelse og selvbeherskelse, kristelig ydmykhet og — kjærlighet hos misjonærer fra et kolonibesittende land. Men den franske misjon har alltid prinsipielt villet holde misjonsarbeid og kolonipolitikk uavhengig av hverandre. Og selskapet har forutsett utviklingen og tatt sine forholdsregler ved å forberede og utbygge de unge kirkers åndelige og økonomiske selvhjelp og selvstyre. Det lover derfor godt for den fremtidige utvikling.

Hjemmekirken holder trofast sitt arbeid gående. Bønnen er på særlig måte Parisermisjonens åndelige kilde og bærer.³⁸ I hele det protestantiske Frankrike har man en misjonens søndag i slutten av januar.

I propagandaen har misjonsblader og litteratur som overalt sin store betydning. Misjonsselskapet utgir for tiden 3 periodiske publikasjoner. Et barneblad: «Le Petit Messager des Missions» siden 1844. Dessuten et populært blad for Sveits: «A l'Oeuvre», fra 1916 av. Det eldste og egentlige misjonsskrift er «Journal des Missions Evangéliques» som nå har sin 125. årgang. — Dessuten utgis mer privat et vitenskapelig tidsskrift, «Le Monde non Chrétien», redigert av M. Leenhardt.

Når en ser de franske protestanters misjonsvirksomhet og deres trosnot og kristelige utholdenhet, må en være enig med John Mott når han sier: «Jeg vet ikke om noen protestantisk kirke i Europa eller Amerika som i forhold til sitt medlemstall og sin materielle evne, leder et mer strålende ytremisjonsarbeid enn den protestantiske kirken i Frankrike. Det er helt merkelig og nesten utrolig.»³⁹

TILLEGG

På Parisermisjonens generalforsamling 4,—7. mai i fjor ble flere av paragrafene i selskapets statutter forandret. Det skjedde også med den viktigste av dem — den første. Den har siden 1822 lydt slik:

«Det i Paris opprettede selskap for evangelisk misjon blant de ikke-kristne folkene, har som eneste mål å forkynne evangeliet blant hedningene og andre ikke-kristne folk.»⁴⁰

Nå ble den forandret til: «Det evangeliske misjonsselskap, som har sitt sete i Paris, har som mål, i fremede land (outré-mer) å utføre misjonsarbeid for de fransktalende kirker oppstått ved reformasjonen.

Kirkene inntar en riktig trosholdning bare når de følger kallet til misjon (vocation apostolique); og misjonsselskapet kan ikke fullføre sin oppgave utenfor (hors) kirken.

Selskapets virksomhet sikter på å grunnlegge unge kirker og å vekke og nøre sansen for misjonsansvaret i moderkirkene.»⁴¹

Denne grunnlovsforandring viser tydelig at Parisermisjonen har foretatt en omvurdering av selskapets vesen og stilling i forhold til «kirken, kirkene». Og resultatene av denne nyorientering har ført til helt eller delvis andre oppfatninger enn hva de hittidige formuleringer viser.

Det er nå «kirken» som er blitt betont og gitt en annen valør enn før; og til kirken er misjonen satt i relieff på ny måte. Men denne aksentuering av «kirken» vil for franske protestanter, lutheranerne medregnet, ikke bety en omlegging av kirkebegrepet hen mot en klerikalisme i høykirkelig mening. Kirketankens vekst må ses som en følge av den generelle historiske utvikling av misjonsarbeidet ute og heime.⁴² Den ekumeniske bevegelse i vårt århundre, som vesentlig kan takke misjonen for sin opprinnelse og hurtige utvikling, har vært med på å åpne øynene for den «universelle kirke». Man har oppdaget «kirken i kirkene», hvor såvel de misjonerende som de unge kirker hører til «det ene legeme». Og i dette legeme blir da misjonen bare en livsnødvendig organisk funksjon.⁴³

Delvis ut fra dette syn må de endrede regler bedømmes.

Det prinsipielt nye i den første paragraf har ført til forandringene i en rekke av de andre. Misjonsforeningene blir nå knyttet sterkere til menighetene og kirkeledelsen. Og representasjonen til selskapets generalforsamling skjer fortrinsvis gjennom de kirkelige kanaler. Misjonen har med andre ord gått i retning av å bli en «kirkemisjon».

Men selskapet er administrativt hverken et underbruk under noen enkelt kirke eller alle tilsammen. Selskapet forblir et selskap.⁴⁴

Det nye i reglene som ångår de unge kirkene, er bare en misjons-teoretisk å jour-føring av allerede eksisterende forhold.

B. N.

LITTERATUR

- I. A. Mohn: *Le Protestant Français*. Paris 1931.
- II. J. Pannier et G. Mondain: *L'Expansion Française Outre-Mer*. Paris 1931.
- III. M. Boegner: *Protestantisme Français*. Paris 1945.
- IV. *Maison des Missions: Nos Champs de Missions*. Paris 1922.
- V. *Journal des Missions Évangéliques*. Paris 1826—1949.
- VI. *Rapports Annuels de la Société*. Paris 1826—1949.
- VII. *Le Monde Non Chrétien*. Paris 1931—36; 1947—1949.
- VIII. Fred. Christol: *Les Cent Ans*. Paris 1922.
- IX. *Maison des Missions: Jubilé Centenaire*. Paris 1923.
- X. G. Warneck: *Abriss einer Geschichte der protestantischen Missionen*.
- XI. E. Birkeli: *Misjonshistorie I og II*. Oslo 1935.
- XII. Jean de Lery: *Histoire d'un Voyage faict en la Terre du Brasil, 1578, siste utg. av 1927, den her siterte av 1880*.
- XIII. M. Leenhardt: *Initiation des Missions Etrangères en Colonie Française*. Paris. Særtrykk av *Propos Missionnaires*.
- XIV. M. Boegner: *Les Missions protestantes et le Droit international*. Paris 1929.

NOTER

- ¹ I s. 8—9.
- ² III s. 359 og I s. 9.
- ³ I 1625 gjorde hollendere misjonsforsøk på Formosa og i 1649 ble Cromwells: Corporation for the Promoting and Propagating of Jesus Christ in New England dannet. XI Bind I s. 63.
- ⁴ II s. 10—17.
- ⁵ III s. 373.
- ⁶ III s. 374.
- ⁷ XII.
- ⁸ XII Bind II s. 79.
- ⁹ XII Bind II s. 78.
- ¹⁰ Således R. de Goulain de Laudonnière: *Histoire notable de la Floride 1586*, Paris. — Marc Lescarbot: *Histoire de la Nouvelle France*, Paris, 1609. — Drelincourt: *Visite charitable*, 52. utg. 1731.
- ¹¹ Charles Drelincourt (1595—1669), prest i Charenton og Paris; har skrevet 43 forskjellige skrifter.
- ¹² Camisardene var kalvinister fra Cenevol som reiste seg til opprør mot det Katolske presteskap og ble straffet.
- ¹³ III s. 375.
- ¹⁴ Til dette avsnitt henvises til den generelle hist. litt. og dessuten til
 - a. Bianquis: *Les origines de la Société des Missions Évangéliques de Paris, 1822—1829*. Paris 1930—1931—1935.
 - b. M. Christol: *Les origines de l'oeuvre missionnaire en France au dix-neuvième siècle*, Thèse. Paris 1908.
 - c. IV s. VII—VIII.
 - d. XIII s. 15—28.
- ¹⁵ Brosjyre: *La Société des Missions Évangéliques*. Paris 1948.
Av denne er tatt de siste statistiske tall som er brukt i artikkelen.
- ¹⁶ Brosjyre: *Le Centenaire*, 4. Novembre 1922. Paris og V 1914 2. sem. s. 1—3.

- 17 VI 1936 s. II og Premier Rapport Annuel 1824 s. 3.
 18 V 1947 s. 186.
 19 Således brukes Heidelbergkatekismen som vesentlig grunnlag for den dogmatiske undervisning på presteskolen på Madagaskar.
 20 a. V. Ellenberger: *Un Siècle de Mission au Lessouto*. Paris 1933.
 b. M. E. Jacottet: *Histoire de la Mission du Lessouto*. Paris 1912.
 c. Ch. Cadier: *L'Eglise Française du Lessouto*. Genève 1906.
 21 II s. 81 og Basutoland's Records, Bind II s. XXIX.
 22 III s. 380.
 23 VII 1949 s. 519.
 24 A. Berthoud: *The Birth of a Church, i: The International Review of Missions*, april 1949.
 25 Dieterlen: François Coillard. Paris 1921.
 26 Dieterlen: Eugène Casalis. Paris 1931.
 27 a. Drancourt: *Pour la Mission du Sénégal et l'Afrique Occidentale Française*. Paris.
 b. G. Mabile: *L'Appel du Soudanais*. Paris 1945.
 28 a. XIII s. 54.
 b. XIV s. 80—89.
 29 L. Marchand: *L'Évangélisation des indigènes par les indigènes dans les Iles centrales du Pacifique*. Montauban 1911. (Thèse).
 Ch. Vernier: *Tahitiens d'hier et d'aujourd'hui*. Paris 1934. V 1949 s. 55—64.
 30 M. Leenhardt: *Caledonie et Loyalty*. Paris 1921.
 M. Leenhardt: *La Grande Terre*. Paris 1909.
 31 G. Mondain: *Un Siècle de Mission à Madagascar*. Paris 1920, siste utg. 1948.
 André Roux: *Dans la Grande Ile et au Bord du Zambèze*. Paris 1948.
 32 Bertrand: *En Afrique avec le missionnaire Coillard*. Genève 1909.
 A. Casalis: *Croquis du Zambèze*. Paris 1920.
 33 F. Grébert: *Au Gabon* 3. utg. Paris 1948.
 34 Henri Nicod: *Conquerants du Golfe de Guinée*. 1945.
 E. Allégret: *La Mission du Caméroun*. Paris 1924.
 35 J. Faure: *Togo, Champ de Mission*. Paris 1943.
 36 Disse kriser har trofast fulgt de store innenlandske og utenrikske forviklinger omkring årene 1849—50, 1870—73, 1914—18 og 20—30-årene, og så nå under og etter krigsårene 1939—45.
 37 Em. Schloesing: *Les Conditions présentées du Travail missionnaire*, i V 1947, s. 183—193.
 38 V 1930 s. 165.
 39 I s. 23.
 40 Premier Rapport Annuel, 1824 s. 3.
 Jean Bianquis: «*Les Origines de la Société des Missions Évangéliques de Paris, 1822—1829*» Bind I s. 58. Paris 1930.
 41 V 1949 s. 225—228.
 42 Poul Hartling: *Kirketankens Vækst paa Missionsmarken*, s. 31—86, København 1945.
 43 VII s. 16—27 og 421—425.
 44 V 1949 s. 219—220 og s. 226—228: Art. 3, 4, 6, 9 og 10.